Lietas Nr. A420187316
Lietas arhīva Nr. A42-01873-16/4

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2016.gada 11.novembrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Līga Biksiniece-Martinova,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ (/uzvārds/) pieteikuma par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu.

A p r a k s t o š ā

[1] /pers. A/ (/uzvārds/) (turpmāk – pieteicēja) vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – Aģentūra) Tukuma reģionālajā nodaļā ar iesniegumu un darbnespējas lapu ? slimības pabalsta piešķiršanai sakarā ar slima bērna kopšanu par darba nespējas periodu no 2016.gada 4.janvāra līdz 2016.gada 8.janvārim.

Ar Aģentūras Tukuma reģionālās nodaļas 2016.gada 21.janvāra lēmumu Nr.16/148586 (turpmāk – Sākotnējais lēmums) pieteicējai piešķirts slimības pabalsts 80% apmērā no kalendāra dienas vidējās sociālās apdrošināšanas iemaksu algas 27,52 *euro*.

Pieteicēja Sākotnējo lēmumu apstrīdēja Aģentūras direktorei.

[2] Ar Aģentūras 2016.gada 1.marta lēmumu Nr.16/483467 (turpmāk – Lēmums) atstāts negrozīts Sākotnējais lēmums. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[2.1] Pirmā darba nespējas diena pieteicējai ir 2016.gada 4.janvāris, tātad vidējā iemaksu alga slimības pabalstam jāaprēķina no gūtajiem ienākumiem 12 kalendāro mēnešu periodā no 2014.gada 1.novembra līdz 2015.gada 31.oktobrim. Šajā 12 kalendāro mēnešu periodā:

no 2014.gada 1.novembra līdz 2015.gada 28.oktobrim pieteicēja ir atradusies bērna kopšanas atvaļinājumā pie darba devēja a/s „Reverta", 2015.gada 28.oktobrī darba tiesiskās attiecības ir pārtrauktas, līdz ar to beidzas arī bērna kopšanas atvaļinājums,

no 2015.gada 29.oktobra līdz 2015.gada 31.oktobrim pieteicēja nav reģistrēta kā darba ņēmēja (obligāto iemaksu veicēja),

no 2015.gada 2.novembra pieteicēja ir darba tiesiskajās attiecībās ar darba devēju a/s "LHV Pank" Ārvalstu filiāli un darba tiesiskās attiecības turpinās arī darbnespējas perioda laikā.

[2.2] Pieteicējai dienas vidējā iemaksu alga slimības pabalstam aprēķināta 8,0323 *euro* apmērā, nosakot iemaksu algu 40% apmērā no valstī noteiktās mēneša vidējās iemaksu algas 2014.gadā, t.i., 249,00 *euro* (40% no 622,50) par kalendārajām dienām, kad pieteicēja nav reģistrēta kā darba ņēmēja, kā arī neieskaitot 12 mēnešu kalendāro dienu skaitā bērna kopšanas atvaļinājuma kalendārās dienas.

[2.3] Ja pieteicēja atrastos bērna kopšanas atvaļinājumā līdz 2016.gada 8.februārim, t.i. arī darbnespējas periodā no 2016.gada 4.janvāra līdz 2016.gada 8.janvārim, tad Aģentūrai nebūtu pamata piešķirt viņai slimības pabalstu, jo bērna kopšanas atvaļinājuma laikā personai darbā nav jāierodas un viņa algotā darba ienākumus nezaudē noteiktās darbnespējas dēļ. Tā kā pieteicējai darba tiesiskās attiecības ar darba devēju a/s „Reverta" ir pārtrauktas 2015.gada 28.oktobrī, tad bērna kopšanas atvaļinājums viņai arī beidzas 2015.gada 28.oktobrī.

[2.4] Citu 12 kalendāro mēnešu periodu vidējās iemaksu algas aprēķināšanai nosaka tajā gadījumā, ja visā likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta pirmajā daļā paredzētajā 12 kalendāro mēnešu periodā iemaksu alga nav bijusi grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma, bērna kopšanas atvaļinājuma vai pārejošas darba nespējas dēļ.

[2.5] Tā kā pieteicējas gadījumā šis nosacījums nav izpildījies, tad Aģentūrai nav pamata noteikt citu 12 kalendāro mēnešu periodu vidējās iemaksu algas aprēķināšanai slimības pabalstam un 12 kalendāro mēnešu perioda daļā no 2015.gada 29.oktobra līdz 2015.gada 31.okotbrim, kad pieteicēja nav reģistrēta kā darba ņēmēja, iemaksu alga slimības pabalsta aprēķināšanai pamatoti ir noteikta 40% apmērā no mēneša vidējās iemaksu algas valstī saskaņā ar likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta sesto daļu.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteikums par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta sestā daļa nav piemērojama, jo pieteicēja nebija reģistrēta kā darba ņēmēja trīs dienas no viņas neatkarīgu iemeslu dēļ. Darba tiesiskās attiecības ar a/s „Reverta" tika pārtrauktas uz pušu vienošanās pamata.

[3.2] Aģentūra ir veikusi nepareizu aprēķinu. Ņemot vērā, ka pieteicēja atradās bērna kopšanas atvaļinājumā, bet pirms tam arī grūtniecības un dzemdību atvaļinājumā, aprēķinot slimības pabalstu, vidējā apdrošināšanas iemaksu alga bija jānosaka par iepriekšējo 12 mēnešu periodu, paredzot iespēju vidējo apdrošināšanas iemaksu algu noteikt darba ņēmējam attiecīgi par 12 mēnešu periodu 32 kalendāra mēnešu laikā pirms mēneša, kad iestājies apdrošināšanas gadījums. Tas nozīmē, ka bija jāņem vērā apdrošināšanas iemaksu algu, ko pieteicēja saņēma arī 2013.un 2014.gadā, kad faktiski atradās darba tiesiskajās attiecībās, un apdrošināšanas iemaksu alga nebija 0.

[4] Aģentūra paskaidrojumā uzskata pieteikumu par nepamatotu un noraidāmu, balstoties uz Lēmumā minētajiem apsvērumiem.

[5] Administratīvā procesa likuma 112.[1]panta pirmā daļa noteic, ka administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja likumā nav noteikts citādi. Savukārt minētā panta ceturtā daļa noteic, ka tiesa lietu mutvārdu procesā tiesas sēdē izskata, ja pirmās instances tiesai to lūdzis pieteicējs (..). Tā kā pieteicēja tiesai nav lūgusi lietu izskatīti mutvārdu procesā, tiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 112.[1]panta pirmajai daļai lietu izskata rakstveida procesā.

M o t ī v u d a ļ

[6] Tiesa secina, ka lietā nav strīda par faktiskajiem apstākļiem (pieteicējas nodarbinātības, bērna kopšanas atvaļinājuma un darbnespējas periodiem). Lietā pastāv strīds par likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta piemērošanu, t.i., par vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanas periodu.

[7] Aģentūra vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanas periodu pabalsta aprēķinam noteikusi pamatojoties uz likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta pirmo, sesto un septīto daļu.

No Lēmuma secināms, ka Aģentūra pieteicējas pabalsta aprēķinam vidējo apdrošināšanas iemaksu algu noteikusi 40 procentu apmērā no valstī noteiktās mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas, par aprēķina pamatu ņemot 3 dienas (no 2015.gada 29.oktobra līdz 2015.gada 31.oktobrim), kad pieteicēja nebija reģistrēta kā darba ņēmēja un obligāto iemaksu veicēja, un pilnībā izslēdzot 11 mēnešus un 28 dienas (no 2014.gada 1.novembra līdz 2015.gada 28.oktobrim) kad pieteicēja atradās bērna kopšanas atvaļinājumā. Tādējādi pieteicējai pabalsts noteikts tādā pašā apmērā kā jebkurai personai, kurai vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanas periodā apdrošināšanas iemaksu alga nav bijusi sakarā ar to, ka persona nav bijusi reģistrēta kā valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēja vai bijusi atvaļinājumā bez darba samaksas saglabāšanas.

[8] Tiesa secina, ka Aģentūras veiktais vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķins nav pamatots, jo tas nav balstīts uz tām tiesību normām, kuras šajā gadījumā bija jāpiemēro.

[8.1] Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta pirmā daļa noteic, ka vidējo apdrošināšanas iemaksu algu valsts sociālās apdrošināšanas pabalsta aprēķināšanai nosaka no apdrošinātās personas apdrošināšanas iemaksu algas par 12 kalendāro mēnešu periodu, šo periodu beidzot divus kalendāros mēnešus pirms mēneša, kurā iestājies apdrošināšanas gadījums (..).

Tiesas ieskatā šī tiesību norma paredz formulu kā nosakāms 12 kalendāro mēnešu periods vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinam vispārīgā gadījumā (ja persona sākot no četrpadsmitā kalendārā mēneša pirms apdrošināšanas gadījuma iestāšanās 12 mēnešus bez pārtraukuma ir saņēmusi apdrošināšanas iemaksu algu).

[8.2] Atbilstoši likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta sestajai daļai, ja šā panta pirmajā daļā (..) paredzētajā vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanas perioda daļā apdrošinātā persona nav bijusi reģistrēta kā valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēja vai bijusi atvaļinājumā bez darba samaksas saglabāšanas, tad, aprēķinot valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu (izņemot maternitātes pabalstu un paternitātes pabalstu), vidējo apdrošināšanas iemaksu algu par šo perioda daļu nosaka 40 procentu apmērā no valstī noteiktās mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas (..).

Tiesas ieskatā šī tiesību norma noteic izņēmumus no 31.panta pirmajā daļā ietvertā vispārīgā regulējuma, t.i., regulē gadījumu, kad persona 31.panta pirmajā daļā paredzētajā periodā ir saņēmusi apdrošināšanas iemaksu algu, tomēr kādā šī perioda daļā nav bijusi reģistrēta kā valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēja vai ir bijusi atvaļinājumā bez darba samaksas saglabāšanas. Šādu izņēmumu mērķis ir stiprināt sociālo drošību, uzlabojot apdrošinātās personas stāvokli, t.i., vidējās apdrošināšanas iemaksu algu aprēķinot arī par to perioda daļu, kad persona nav veikusi algotu darbu.

[8.3] Saskaņā ar likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta septīto daļu, ja šā panta pirmajā daļā (..) paredzētā vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanas perioda daļā apdrošinātajai personai apdrošināšanas iemaksu alga nav bijusi pārejošas darba nespējas, grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma, atvaļinājuma bērna tēvam, atvaļinājuma bez darba samaksas saglabāšanas, kas piešķirts sakarā ar nepieciešamību kopt bērnu, vai bērna kopšanas atvaļinājuma dēļ, vidējo apdrošināšanas iemaksu algu nosaka, vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanas periodā neieskaitot pārejošas darba nespējas, grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma, atvaļinājuma bērna tēvam, atvaļinājuma bez darba samaksas saglabāšanas, kas piešķirts sakarā ar nepieciešamību kopt bērnu, vai bērna kopšanas atvaļinājuma dienas.

Tiesas ieskatā šī tiesību norma noteic izņēmumus no 31.panta pirmajā daļā ietvertā vispārīgā regulējuma, t.i., regulē gadījumu, kad persona 31.panta pirmajā daļā paredzētajā periodā ir saņēmusi apdrošināšanas iemaksu algu, tomēr kādā šī perioda daļā viņai bijusi pārejoša darba nespēja, grūtniecības un dzemdību atvaļinājums, atvaļinājums bērna tēvam, atvaļinājums bez darba samaksas saglabāšanas, kas piešķirts sakarā ar nepieciešamību kopt bērnu, vai bērna kopšanas atvaļinājums. Šādu izņēmumu mērķis ir stiprināt sociālo drošību, uzlabojot apdrošinātās personas stāvokli, t.i., no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķina izslēdzot to perioda daļu, kad attaisnojošu apstākļu dēļ par personu nav veiktas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

[9] Izskatāmajā lietā Aģentūra par 12 kalendāro mēnešu periodu vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanai uzskatījusi periodu no 2014.gada 1.novembra līdz 2015.gada 31.oktobrim, un vienlaicīgi piemērojusi abus izņēmumus, gan likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta sesto, gan septīto daļu. Tomēr Aģentūra nav ņēmusi vērā, ka periodā no 2014.gada 1.novembra līdz 2015.gada 31.oktobrim pieteicēja apdrošināšanas iemaksu algu vispār nesaņēma, jo no 2014.gada 1.novembra līdz 2015.gada 28.oktobrim pieteicēja bija bērna kopšanas atvaļinājumā un no 2015.gada 29.oktobra līdz 2015.gada 31.oktobrim pieteicēja nebija reģistrēta kā darba ņēmēja. Attiecīgi likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta pirmajā daļā norādītais vispārīgais 12 kalendāro mēnešu periods uz pieteicēju nav attiecināms.

Līdz ar to tiesa secina, ka Lēmums ir prettiesisks.

[10] Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta otrās daļas 2.punkts noteic, ja apdrošinātajai personai šā panta pirmajā daļā (..) paredzētajā vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanas periodā apdrošināšanas iemaksu alga nav bijusi grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma, bērna kopšanas atvaļinājuma, atvaļinājuma bez darba samaksas saglabāšanas, kas piešķirts sakarā ar nepieciešamību kopt bērnu, atvaļinājuma bērna tēvam vai pārejošas darba nespējas dēļ, tad, aprēķinot valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu, vidējo apdrošināšanas iemaksu algu nosaka par iepriekšējo šā panta pirmajā daļā un šā likuma 32.pantā paredzēto 12 mēnešu periodu, paredzot iespēju vidējo apdrošināšanas iemaksu algu noteikt darba ņēmējam attiecīgi par 12 mēnešu periodu 32 kalendāra mēnešu laikā pirms mēneša, kad iestājies apdrošināšanas gadījums (..). Šādā gadījumā vidējā apdrošināšanas iemaksu alga nedrīkst būt mazāka par saskaņā ar šā panta otrās daļas 1.punktā noteikto.

Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta otrās daļas 2.punkts stājās spēkā 2005.gada 1.janvārī un tā mērķis bija nodrošināt uz personu darba ienākumiem balstītu likumā „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" noteikto pabalstu aprēķināšanu sievietēm, kurām bērna gaidīšanas laikā ir bijusi pārejoša darbnespēja un kuras sekojoši bērna kopšanas dēļ nav varējušas atgriezties darba tirgū, bet ir atradušās bērna kopšanas atvaļinājumā. Minēto viedokli apliecina arī 2011.gada 1.decembrī Saeimas Prezidijam nosūtītā likumprojekta „Grozījumi likumā „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu"" anotācija (sk. *http://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/5F75C862BF3812ADC2257959003CDD43?OpenDocument)*, kur ir norādīts, ka: „Aprēķinot vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, ko ņem par pamatu valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu apmēra noteikšanai, saskaņā ar likuma

„Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.pantu **bērna kopšanas atvaļinājuma periods tiek uzskatīts par attaisnojošu periodu**. Tālab šā likuma 31.panta otrās daļas 2.punktā ir noteikts, ka gadījumā, ja paredzētajā vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanas periodā apdrošināšanas iemaksu alga nav bijusi grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma, bērna kopšanas atvaļinājuma vai pārejošas darba nespējas dēļ, tad, aprēķinot valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu, vidējo apdrošināšanas iemaksu algu nosaka par iepriekšējo šā panta pirmajā daļā un šā likuma 32.pantā paredzēto 12 mēnešu periodu, paredzot iespēju vidējo apdrošināšanas iemaksu algu noteikt darba ņēmējam attiecīgi par 12 mēnešu periodu 32 kalendāra mēnešu laikā pirms mēneša, kad iestājies apdrošināšanas gadījums, un pašnodarbinātajam attiecīgi par 12 mēnešu periodu 39 kalendāra mēnešu laikā pirms gada ceturkšņa, kad iestājies apdrošināšanas gadījums".

Tādējādi tiesas ieskatā likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta otrās daļas 2.punkta mērķis ir aizsargāt tās personas, kurām iemaksu algas nav bijis grūtniecības, dzemdību vai bērna kopšanas atvaļinājuma dēļ.

[11] Kā iepriekš norādīts, pieteicēja 11 mēnešus un 28 dienas (no 2014.gada 1.novembra līdz 2015.gada 28.oktobrim) atradās bērna kopšanas atvaļinājumā, bet 3 dienas (no 2015.gada 29.oktobra līdz 2015.gada 31.oktobrim) nebija reģistrēta kā darba ņēmēja un obligāto iemaksu veicēja.

Ievērojot to, ka pieteicējas atrašanās bērna kopšanas atvaļinājumā bija attaisnojošs apstāklis valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu neveikšanai, un to, ka vecāku pabalsts pieteicējai tika piešķirts par periodu no 2014.gada 29.oktobra līdz 2016.gada 8.februārim un atbilstoši likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 10.^{6}panta trešajai daļai no 2015.gada 29.oktobra līdz 2015.gada 31.oktobrim bija izmaksājams tādā pašā apmērā kā iepriekš, tiesa secina, ka 12 kalendāro mēnešu periods vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanai pieteicējai ir nosakāms atbilstoši likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta otrās daļas 2.punktam.

[12] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Pieteicēja 2016.gada 6.aprīlī par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā ir samaksājusi valsts nodevu 28,46 *euro* apmērā *(lietas 6.lapa)*. Tā kā pieteicējas pieteikums ir pilnībā apmierināts, tad no atbildētājas par labu pieteicējai ir piespriežama samaksātā valsts nodeva 28,46 *euro*.

R e z o l u t ī v ā

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246.-251.pantu, 290.pantu un 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

n o s p r i e d a

apmierināt /pers. A/ (/uzvārds/) pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu.

Uzdot Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot /pers. A/ labvēlīgāku administratīvo aktu, pārrēķinot slimības pabalsta apmēru, ņemot vērā spriedumā norādīto pamatojumu.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A/ (p.k./personas kods/) samaksāto valsts nodevu 28,46 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese *(paraksts)* L.Biksiniece-Martinova